

Programmabureau 2018Brabant Culturele Hoofdstad

Aan: Stuurgroep
Van: Martijn Sanders / Heleen Huisjes
CC: Kerngroep
Datum: 27 augustus 2012
Betreft: **Doorontwikkeling bidbook2018Eindhoven | Brabant naar versie 2.0**

Inleiding

In dit memo wordt toegelicht op welke wijze de opmerkingen van de Stuurgroep, de commissies, Raden en Staten verwerkt worden in bidbook versie 2.0. Eerst wordt het proces geschetst dat is gevolgd, daarna volgt een overzicht van de inhoudelijke opmerkingen en de verwerking daarvan in het bidbook. De inhoudelijke opmerkingen zijn uiteraard zoveel als mogelijk verwerkt. Wanneer dat niet is gebeurd of op een andere wijze, dan wordt de reden daarvoor toegelicht.

Het is belangrijk om aan alle betrokkenen in Brabant (politiek en cultureel veld!) te blijven uitleggen dat:

- bidbook versie 2.0 geheel gericht is op de selectiejury als lezersdoelgroep.
- het bidbook dus niet gezien kan worden als het beleidsplan van de gezamenlijk BrabantStad-partners, het bevat bijvoorbeeld geen uitwerking van sociaal-economische doelstellingen of effecten.
- het bidbook ook niet gelezen kan worden als overzicht van te realiseren projecten, om te beoordelen of alle sectoren, instellingen en locaties voldoende aan bod komen.
- het bidbook versie 2.0 wel de presentatie is van onze ambitie, onze visie en onze strategie om de culturele hoofdstad van Europa te organiseren en de geïllustreerd met projectvoorbeelden, als 'sollicitatiebrief' naar de jury. Het bidbook moet voldoen aan diverse randvoorwaarden, zoals een maximum aantal pagina's en de beantwoording van een grote lijst van verplichte vragen.
- het bidbook versie 2.0 flink is aangepast ten opzichte van versie 1.0 om de grootste kans te hebben de titel te winnen. Het bidbook 2.0 zet Eindhoven om die reden nadrukkelijker op de voorgrond en er is een afgebakend profiel neergezet waardoor niet langer alle thema's en invalshoeken in gelijke mate aandacht krijgen, maar in de projectenbeschrijvingen, de genoemde betrokken instellingen en uitwerking van thema's zal de goede lezer zien dat alle steden evenwaardig betrokken zijn.
- het bidbook 2.0 nog steeds dezelfde inhoudelijke kaders volgt als in versie 1.0: 'de kunst van het samenleven' als doelstelling, de thema's 'wij maken de stad' en 'wij verbinden mensen' en 'wij ontdekken de toekomst', de betrokkenheid van burgers, van cross-overs tussen sectoren en instellingen.
- Het voor de werkelijke uitvoering van het programma in 2018 zal gaan om een programma met vele honderden projecten waar steden en provincie zich goed in zullen herkennen, waarover veel afstemming zal zijn met de steden en de provincie en waarvoor de vele ingediende plannen en initiatieven die nu nog niet genoemd worden, wel een plek in kunnen krijgen.

I. Proces

Afstemming over bidboekversie 1.0:

De Stuurgroep 2018Eindhoven|Brabant heeft op 16 maart 2012 ingestemd met versie 1.0 van het bidbook. De opdracht van de Stuurgroep om het bidbook meer innovatief accent te geven kon nog niet voldoende in versie 1 worden verwerkt, alle andere wensen zijn al wel verwerkt.

Op 4 april is het bidbook versie 1.0 gepresenteerd aan het Brabantse culturele veld en aan de Raadsleden, Statenleden en colleges van BrabantStad. De culturele instellingen en de pers hebben in de daaropvolgende week overwegend positief gereageerd.

Het bidbook versie 1.0 is vervolgens als bijlage meegestuurd in het besluitvormingsdossier dat vanaf mei/juni in alle colleges, Raden en Staten van BrabantStad behandeld is. Uit die besluitvormingsronde zijn door de provincie en de steden opmerkingen gemaakt bij het bidbook versie 1.0 die zoveel mogelijk worden verwerkt in versie 2.0 (zie verder in dit memo).

Afstemming met deStuurgroepoverbidbook versie 2.0:

In de Stuurgroep op 20 juni heeft Martijn Sanders de doorontwikkeling naar bidbook versie 2.0 gepresenteerd, waarbij de Stuurgroep heeft aangegeven enthousiast te zijn over deze inhoudelijke richting en accenten. De Stuurgroep heeft in de periode 5 juli-20 juli schriftelijk gereageerd op de doorontwikkelde concept teksten voor versie 2.0. Deze opmerkingen worden zoveel mogelijk verwerkt (zie toelichting hierna). De Stuurgroep heeft de aangepaste teksten in de stuurgroep van 24 augustus besproken en als concept vastgesteld met nog enkele opmerkingen.

Afstemming met de Raden en Staten over versie 2.0:

In de Stuurgroep is afgesproken dat alle Raden en Staten hun besluitvorming baseren op bidbook versie 1.0. Daarna worden alle Raads- en Statenleden uitgenodigd voor een bijeenkomst op 1 oktober om kennis te nemen van de inhoudelijke doorontwikkeling van het bidbook 2.0. De Raden en Staten zullen ook worden uitgenodigd bij de algemene presentatie van het bidbook op 25 oktober.

Afstemming met het Brabantse culturele veld over versie 2.0:

Het programmabureau heeft feedback gevraagd aan diverse experts, bijvoorbeeld van andere culturele hoofdsteden of op specifieke thema's en de artistieke commissie. Deze input wordt verwerkt in versie 2.0. Het brede culturele veld krijgt eind augustus een toelichting per brief over het proces van de doorontwikkeling van het bidbook. Met specifieke instellingen is dan ook contact over de wijze waarop hun projecten in het bidbook 2.0 verwerkt worden: minder uitgebreid en meer als illustratie in vergelijking met versie 1.0. Vanaf eind september organiseert het programmabureau een 5-tal bijpraatsessies over versie 2.0 met smaakmakers uit het culturele veld vanwege hun betrokkenheid als mede-makers van het bidbook en het uiteindelijke programma. Zij worden vervolgens uitgenodigd bij de algemene presentatie van het bidbook op 25 oktober.

II. Inhoudelijke doorontwikkeling

In onderstaand overzicht is aangegeven hoe opmerkingen uit de Raden, Staten en de Stuurgroep worden verwerkt in bidbookversie 2.0. De opmerkingen zijn gegroepeerd op inhoud. De Stuurgroep heeft ook opmerkingen gemaakt over de concept teksten van versie 2.0 van 5 juli en 17 juli. Die worden hier ook behandeld.

1. Innovatie beter uitwerken

Signalen uit de Raden/Staten/Stuurgroep (voorbeelden)

- *Duiding van innovatie, het is meer dan technologie, ook sociale innovatie, kunst van het samen leven is de kunst van de innovatie want innoveren kun je niet alleen. (Stuurgroep)*
- *Stad die zichzelf gestalte geeft, actieve betrokkenheid en bundeling van burgers, instellingen en bedrijven: democratisering van cultuur. (Eindhoven)*
- *Toekomstgerichte open innovatie en cross-overs Systeeminnovatie (...) waarin burgers/bedrijven/overheden samenwerken en verantwoordelijkheid nemen: een levend, met gebruikers ontwikkelend, lab.(Eindhoven)*
- *Meer aandacht voor socialinnovation (Tilburg)*

- *Meer innovatie en artistiek lef (Provincie)*

Verwerking in bidbook: in versie 2.0 staat het innovatieve karakter van de kandidatuur centraal. Onze missie is om kunst en cultuur op innovatieve wijze in te zetten voor de nieuwe samenleving, de nieuwe economie en de nieuwe netwerkstad. Deze missie willen we realiseren door de kracht van de steden te bundelen in de proeftuin 2018 Eindhoven | Brabant. De proeftuin, centraal begrip van ons bidbook, staat symbool voor een plek waar ruimte is om te experimenteren (proberen) en toepassen (proeven). Een plek waar kunstenaars, burgers en experts uit allerlei disciplines vanuit maatschappelijk urgente kwesties een cultureel programma ontwikkelen. Met culturele hoofdstad onderzoeken we nieuwe verhoudingen tussen mensen, instituties en bedrijven in de context van technologische ontwikkelingen op zoek naar toekomstgerichte antwoorden, nieuwe modellen en samenwerkingsvormen. Het thema “Wij ontdekken de toekomst” is in bidbook 2.0 het centrale thema.

Toelichting: De focus op innovatie in brede zin en de introductie van proeftuin als centrale gedachte is onderscheidend ten opzichte van andere Nederlandse kandidaten en ten opzichte van eerdere (kandidaten) culturele hoofdsteden. Om die reden wordt deze focus in bidbook 2.0 vergaand toegepast, zowel in de thema's die we behandelen als in onze aanpak/methode en bij de selectie van projecten.

2. Verduurzaming

Signalen uit de Raden/Staten/Stuurgroep (voorbeelden):

- *Meer accent op de meerjarige context (Stuurgroep)*
- *Geen stapeling van project op project (...) we willen een structurele/duurzame/vernieuwende impact in het culturele veld bewerkstelligen. (Eindhoven)*
- *Het op te stellen Helmondse deel van het programma ihkv Eindhoven 2018 duurzaam dient te zijn (...) waardoor brede onderlinge samenwerking verder wordt versterkt en ook kan worden voortgezet na 2018 (Helmond)*
- *Uitgangspunt van meerjarig beleid: het verduurzamen van behaalde resultaten is een van de belangrijkste redenen om deel te nemen aan dit project (Breda).*
- *Lange termijn-effecten voor de culturele infrastructuur duidelijker in het bidbook (Provincie)*

Verwerking in bidbook: het bidbook 2.0 wordt nog meer gericht op ontwikkeling van nieuwe, duurzame modellen voor de samenleving richting 2018 en daarna. Het meerjarig programma wordt verder uitgewerkt en uitgebreid. Al in 2014 wordt gestart met de viering van 100 jaar Natlab en de eerste editie van het International Festival of Visual Art. In Tilburg start een proeftuin over socialinnovation. Duurzaamheid is neergezet als eis aan alle projecten van de proeftuin.

3. Presentatie van projecten projecten

Signalen uit de Raden/Staten/Stuurgroep (voorbeelden)

- *Het bidbook wordt nu te veel ervaren als een opsomming van projecten (Breda)*
- *Het programma is versnipperd, weinig samenhang. Geen projectencarrousel. (Eindhoven)*
- *De Bossche raad wil kiezen voor een samenhangend programma op drie niveaus: de stad, de provincie en de wereld ('s-Hertogenbosch)*
- *De lege bladzijden kunnen worden ingekleurd door activiteiten uit Breda en regio (Breda).*
- *De inbreng van Helmondse projecten is gewenst (Helmond).*
- *Minder uitvergroot regulier aanbod en versnippering (Provincie).*

Verwerking in bidbook: in versie 2.0 wordt de manier waarop projecten zijn gepresenteerd aangepast. De projecten worden ingezet als illustratie van de visie en meer schetsmatig. De projecten worden bovendien meer gefocust op het innovatiethema en er is een scherpere selectie gemaakt waardoor sommige projecten uitgebreid staan beschreven en sommige projecten juist veel korter.

Toelichting: ook in versie 1.0 waren de projecten bedoeld als voorproefje en illustratie, maar de selectie werd teveel gezien als het werkelijke uitvoeringsprogramma voor 2018. De meer schetsmatige aanpak in versie 2.0 heeft ook als doel dat voor bestuur en culturele sector duidelijk wordt dat het wel of niet vermelden van projecten alleen gericht is op het overtuigen van de jury en geen conclusie geeft over de verdeling van middelen in Brabant over locaties, instellingen of sectoren.

4. Gezamenlijkheid

Signalen uit de Raden/Staten/Stuurgroep (voorbeelden)

- *Benadrukken van de gezamenlijkheid, Eindhoven en Brabant, 6 partners, gebruik de herkenbare term mozaïek metropool (Stuurgroep)*
- *Ingaan op thema's van Brabant en de vijf steden, het verhaal van Brabant en waarom wij samen de onderscheidende kwaliteit hebben om ons te kwalificeren als culturele hoofdstad. Een gezonde trots op de regio (Breda)*
- *Naar aanleiding van geluiden als "het moet meer Helmonds, Bredaas, Eindhovens, enzovoorts...." is gevraagd hoe 'samen' het eigenlijk is (Provincie).*

Verwerking in bidbook: in versie 2.0 staat wederom het innovatie en netwerk-thema centraal dat van toepassing is op heel Brabant en waarbij Eindhoven als metafoor de nadruk krijgt in de beschrijvingen. Eindhoven en Brabantstad zijn de proeftuin voor een netwerkstad. Eindhoven als knooppunt in het netwerk van Brabantstad en Brabant als knooppunt in het netwerk van Europese regio's. De culturele thema's van de steden en de provincie worden toegevoegd al bij het inleidende hoofdstuk en worden vervolgens in de visie-hoofdstukken en bij projectvoorbeelden steeds weer aangehaald. De gezamenlijkheid als kracht is toegevoegd met de mozaïekmetropool en door de nadruk op netwerken/knooppunten en de kunst van het samenleven.

Toelichting: het is niet verstandig om uitgebreide teksten op te nemen over de thema's van alle steden en de provincie, aangezien we richting de jury nadrukkelijk willen focussen op Eindhoven. De toepassing van de thema's van de steden en de provincie in specifieke projectvoorbeelden en in de innovatie-aanpak in het algemeen, maakt duidelijk dat er in het uitwerkingsprogramma na het bidbook alle ruimte is voor een evenwichtige aandacht voor de thema's van de steden en de provincie. De gezamenlijkheid als kracht is een centrale waarde in versie 2.0 omdat netwerken steeds als uitgangspunt worden genomen.

5. Sociale en maatschappelijke thema's, wijken, cultuur met kleine c:

Signalen uit de Raden/Staten/Stuurgroep (voorbeelden)

- *Cultuureducatie jeugd, beweging van passieve consumptie naar actieve participatie (Eindhoven)*
- *Betrokkenheid en activiteiten op wijk en dorp niveau, betrokkenheid van ommeland (Breda)*
- *Tegemoetkomen aan cultuur met kleine c, amateurkunst (Breda)*
- *Active participatie van Helmondsers (Helmond)*

Verwerking in bidbook: in versie 2.0 wordt dit meer uitgewerkt door te focussen op sociale uitdagingen in aandachtswijken, met de proeftuin waarin wijkbewoners en kunstenaars aan de slag gaan met de kunst van het samenleven in wijken door community-arts, met Europees straattheater en circusprojecten in wijken, met verbindingen tussen Brabantse wijken en die in andere Europese steden, met het buurtcultuurfonds, met een nieuwe tekst over stad en platteland bij het thema 'Wij maken de stad' over de wisselwerking tussen beide, met landart projecten en de inzet van kloostercomplexen in het ommeland.

Toelichting: omdat we met culturele hoofdstad cultuur naar het hart van de samenleving willen brengen, is betrokkenheid van bewoners en wijken een natuurlijk onderdeel in het bidbook. De wisselwerking tussen stad en ommeland is een uniek Brabants kenmerk dat ook een terugkerend thema is. Er is in het bidbook geen onderscheid tussen cultuur met de kleine c en de grote C omdat het juist de uitdaging is om projecten voor diverse doelgroepen open te stellen en een mengvorm tot stand te brengen.

6. Ruimtelijke ambities, spoorzones, industrieverleden en creatieve economie

Signalen uit de Raden/Staten/Stuurgroep (voorbeelden)

- *Erfgoed en ontwikkeling, spoorzones (Breda, Tilburg, Den Bosch)*
- *Industriestad en arbeidsverleden (Helmond)*
- *Innovatief ondernemerschap, nieuwe maakindustrie vanuit design, materiaal en technologie. Openbare ruimte als drager van beleving (Eindhoven)*
- *Verbinding met onderwijs en creatieve economie (Helmond)*

Verwerking in bidbook: in versie 2.0 wordt hier wederom ruimschots aandacht aan besteed. In hoofdstuk 'Wij maken de stad' worden de spoorzones in de steden aangehaald als exemplarisch voor de overgang van het industrieverleden naar de netwerksamenleving. Juist in de spoorzones experimenteren we met nieuwe vormen van economische dynamiek, met kunst, cultuur en (social) design als motor. In deze proeftuin worden kennis, onderwijs, onderzoek werk en nieuwe economie bij elkaar gebracht. Jongeren spelen daarbij een centrale rol, ze onderzoeken de verhalen achter het erfgoed en doen mee aan planontwikkeling van de herbestemming van bij voorbeeld kloosters, silo's en fabrieken die zo bepalend zijn geweest voor het beeld van Brabant.

Toelichting: het culturele hoofdstad programma focust niet op ruimtelijke en stedelijke ontwikkelingen, maar met 2018Eindhoven|Brabant vormen wij een culturele proeftuin voor de moderne netwerkstad van de toekomst. Kunst en cultuurprojecten die ontstaan vanuit de proeftuin spelen daarbij een belangrijke rol.

7. Overige/technische opmerkingen

Voorbeelden

- *De missie is wat stroef geformuleerd. Graag op vlottere, meer aansprekende wijze formuleren (Breda, Tilburg, Provincie)*
- *Eerste editie International Festival of Visual Arts toevoegen bij meerjarenprogramma in 2014 (Breda)*
- *Tilburgse opmaatprojecten toevoegen (Tilburg)*
- *Aandacht voor doublures/herhaling bij de eindredactie*
- *Aandacht voor een passende vorm van de uitvoeringsorganisatie waarin co-creatie tot uitdrukking komt*

Verwerking in bidbook: Alle technische opmerkingen worden zo veel mogelijk verwerkt in het bidbook 2.0. Feitelijke onjuistheden worden gecorrigeerd. Het bidbook wordt voorzien van een nieuwe inspirerende inleiding/manifest Bij hoofdstukken over de organisatie van het project wordt een passend co-operatief modeltoegepast.
